

STROMY SVOBODY 1918 2018

NÁŠ STROM SVOBODY

náměty pro
projektový den
pro II. stupeň ZŠ

NÁMĚTY PRO PROJEKTOVÝ DEN ZAMĚŘENÝ NA STROMY SVOBODY

Výsadba tisíců Stromů svobody především v letech 1918 a 1919 je naprosto unikátním počinem, který v historii naší země nemá obdoby. Příběhy spojené s jejich výsadbou potom ohromí svou silou. Stromy vysazené s veškerou slávou – hudbou, proslovy nejvyšších představitelů obcí, sokolskými a národními kroji, průvody rodáků, školními děti recitujícími básně... A současně s tím stromy, které vysadil táta se svým malým synem z radosti, že se po čtyřech letech vrátil z válečného zajetí, se vzpomínkou na padlé kamarády. Stromy svobody jsou nádhernou živoucí připomínkou našich dějin – vzniku první samostatné Československé republiky.

Pohlédněme společně s našimi dětmi do jejich korun a pokusme se jim vysvětlit ne-vysvětlitelné – tu obrovskou radost ze svobody, úlevu z konce války, naději v lepší život. A možná se nám podaří malý zázrak – zasít první semínko pocitu sounáležitosti s touto zemí, jejími obyvateli a krajinou.

Na solitérním vzrostlém stromu lze demonstrovat mnoho z toho, co zaznělo v hodinách prvouky a přírodovědy, a doplnit znalosti nové. Na příkladu stromu historicky svázaného s obcí a jejími obyvateli lze v dětech utvářet pozitivní vztah k přírodě. Stromy Svobody jsou ideálním objektem, na kterém lze názorně ukázat hledání souvislostí ekologických, historických i lidských. Protože – kdoví, možná zrovna pradědeček některého z žáků tento strom sázel a tatínek si hrál v jeho stínu...

NÁMĚTY PRO PROJEKTOVÝ DEN

V následujícím textu najdete popsany jeden možný způsob, jak lze uchopit téma Stromů svobody v rámci výuky žáků na druhém stupni ZŠ. Je jen na vás, jestli ho využijete v celém rozsahu, zčásti, nebo se pouze volně inspiřujete. Přejeme, aby pátrání po Stromech svobody bylo obohacující pro vaše žáky i pro vás.

CÍLOVÁ SKUPINA

žáci II. stupně ZŠ

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI DLE RVP

- jazyk a jazyková komunikace
- matematika a její aplikace
- člověk a jeho svět
- člověk a příroda
- umění a kultura

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA DLE RVP

- osobnostní a sociální výchova
- výchova demokratického občana
- výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- environmentální výchova
- mediální výchova

KROK 1 – ÚVOD

Zahájení projektu proběhne v prostorách třídy, v ideálním případě si sesednete do kruhu. V úvodu žáky seznámte se základními informacemi – vysvětlete, co jsou to Stromy svobody, a proč je stejně jako stovky dalších lidí po celé zemi hledáte. Informujte o dalším postupu – tj. nalezené stromy budou zaneseny do mapy na www.stromysvobody.cz. Díky tomu se o nich bude moci dozvědět široká veřejnost i lidé v nejbližším okolí (obyvatelé vaší obce). Jak bude celý projekt vypadat, je pouze ve vašich rukou.

KROK 2 – SBĚR NÁMĚTŮ

Po úvodním slovu vyzvěte žáky k překládání nápadů (tzv. brainstormingu) na výše uvedené téma. Zopakujte (můžete i napsat na tabuli) pravidla brainstormingu (viz níže). Zvolte zapisovatele (může jím být i učitel), který bude všechny náměty zaznamenávat viditelně na flipchartový papír, nebo na tabuli (v tomto případě ji nezapomeňte v závěru vyfotit). Náměty se pokuste formulovat jako názvy aktivit (např. rozhovor s pamětníkem, prozkoumání kroniky atd.). V závěru brainstormingu můžete doplnit náměty, které nezazněly a jsou uvedeny v této metodice.

Základní pravidla brainstormingu:

- žádná kritika
- jakékoliv nápady jsou vítány
- kombinujeme a zlepšujeme již vzniklé nápady
- vzájemně se inspiřujeme
- všichni účastníci jsou si rovni
- čím víc nápadů, tím líp

KROK 3 – VÝBĚR AKTIVIT

Rozdejte každému účastníkovi tři kusy barevných „lepítek“, které může dle vlastních preferencí umístit ke kterémukoliv názvu aktivity (v případě tabule může udělat tři čárky). Je možné obodovat jedním bodem tři aktivity, nebo také umístit tři body k jedné z aktivit. Cílem je vybrat ze seznamu možných aktivit ty, které budete chtít ve vašem projektu realizovat. Na závěr spočítejte počty bodů (lepítek, čárek) u jednotlivých aktivit a výsledek запиšte.

KROK 4 – POŘADÍ AKTIVIT

Získali jste pořadí aktivit, které byste chtěli realizovat. Zde je třeba předem promyslet, jak bude další práce probíhat a to především s ohledem na věk a počet žáků. Do kolika skupin třídu rozdělíte? Kolik aktivit bude každá skupina realizovat? Dle této úvahy finálně vyberte jednotlivé aktivity, přičemž se řiďte především počtem „hlasů“ (tam, kde se počet shoduje, můžete provést druhé hlasování už jen mezi nerozhodnými, nebo v diskusi vybrat důležitější, vhodnější a zajímavější aktivitu). Doporučujeme v tomto místě udělat přestávku.

KROK 5 – VYTVOŘENÍ PRACOVNÍCH SKUPIN

Na volný list papíru napište název aktivity (příp. více aktivit), kterou bude skupina provádět, a maximální počet členů skupiny (např. rozhovor s pamětníkem a informace na web školy, max. 8 členů). Rozdělení aktivit je na vaší úvaze s ohledem na jejich náročnost, časovou návaznost, obsah atd. Počet listů bude odpovídat počtu předpokládaných pracovních skupin. Listy papíru vylepte v různých rozích třídy. Žáci obcházejí papíry, zamýšlí se a zapisují své jméno ke skupině, jejíž pracovní náplň je nejvíce oslovila.

Výše uvedený postup vytváření společného plánu aktivit vychází z metodiky zapojování veřejnosti do rozhodování. Pro všechny zapojené je velmi motivující a zároveň je praktickou ukázkou, jak lze zvládnout rozhodování ve větší skupině s respektem k názoru každého. Kroky 2–4 je v případě potřeby možno vypustit, nebo rozdělení do skupin udělat vlastní cestou.

KROK 6 – NÁVŠTĚVA STROMU SVOBODY

Důležitou otázkou je, zda o Stromu svobody ve vašem okolí již víte, nebo po něm budete teprve pátrat. Osobní návštěva stromu by každopádně měla být neodmyslitelnou součástí projektu pro všechny bez ohledu na rozčlenění do skupin. Při návštěvě nezapomeňte získat údaje nutné k registraci stromu na www.stromysvobody.cz – určete druh, změřte obvod kmene ve výšce 130 cm od země, odhadněte zdravotní stav stromu a pořídte jeho fotografie (třeba i s celou třídou).

Před začátkem práce každá skupina vytvoří návrh, jak bude postupovat a prodiskutuje ho s učitelem. Učitel bude samozřejmě rádcem a konzultantem v průběhu celé práce. Je třeba také dohodnout, jakým způsobem budou představeny výsledky práce jednotlivých skupin při závěrečné prezentaci. Už v této fázi je vhodné zamyslet se nad dalším využitím práce žáků a zadání tomu přizpůsobit.

NÁMĚTY JEDNOTLIVÝCH AKTIVIT

Vyhledat zápis v obecní kronice – zákon ukládá každé obci mít určeného obecního kronikáře. Kontakt na něj lze získat na obecním úřadě. V kronice mohou být informace k existujícímu stromu, možná ale zjistíte, že Strom svobody ve vašem okolí sice byl, ale již bohužel není. Pátrejte i po stromech, které byly vysazeny u příležitosti výroční vzniku republiky (např. 1928, 1968 apod.). Pokuste se dohledat část kroniky, ve které se hovoří o Stromu svobody, a tuto část zkopírujte, či přepište. Budete-li mít štěstí, možná najdete i fotografii z jeho výsadby.

Co strom viděl / pamatuje ve vztahu k historii obce či země – pokuste se vyhledat fotografie přibližně z roku výsadby a doplňte další informace, které přiblíží tuto dobu. Jaká byla móda? Jak vypadal život dětí vašeho věku? Jaká jezdila auta? Jaká byla politická situace? Můžete se pokusit uspořádat výstavku fotografií a drobných předmětů z doby první republiky.

Informace odboru životního prostředí obce s rozšířenou působností – odbor ŽP je další z míst, kde lze zahájit pátrání po Stromech svobody. Mimo jiné byste zde měli nalézt informace o památných stromech ve vašem okolí.

Vyhledání informací na internetu a v tištěných materiálech – internet se může stát cenným zdrojem informací zvláště v první fázi hledání. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) vede na svých stránkách seznam Památných stromů (<http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/pstromy/>). Upozornění na významné stromy je často i součástí webu jednotlivých obcí, zkusit můžete i fulltextové vyhledávání. Obdobně mohou posloužit turistické mapy, průvodce, publikace o historii obce apod.

Strom v umění a literatuře – způsobů, jak ztvárnit strom je nespočet. Můžete se inspirovat básníky, spisovateli všech žánrů, malíři, sochaři... Fantazii se meze nekladou. Samostatným úkolem pak bude sepsání příběhu (historie) stromu, který je jednou ze součástí registrace na www.stromysvobody.cz.

Zaznačení do mapy a zjištění GPS souřadnic – zjištění přesné polohy stromu je jedním ze základních požadavků pro zápis stromu do mapy na webu Stromů svobody. Úkol je možné rozšířit na vyznačení trasy ke stromu pro návštěvníky obce a turisty (od vlakové a autobusové zastávky, od školy, pro ty, co přijíždí autem, apod.). K zjištění GPS souřadnic stromu můžete využít například www.mapy.cz. Po kliknutí pravým tlačítkem na strom v mapě zvolíte v nabídce „přidat vlastní bod“ a po pravé straně obrazovky si přečtete jeho GPS souřadnice.

Rozhovor s pamětníkem – pamětníka samotné výsadby už asi nenajdete, ale určitě se můžete potkat s někým, kdo pamatuje danou dobu, zná okolnosti výsadby z vyprávění rodičů apod. Cenným zdrojem informací mohou být místní kronikáři, bývalí učitelé, starostové obcí, předsedové Sokola, hasičů, klubu seniorů – zkrátka lidé, kteří se vždy zajímali o veřejné dění a dokáží o něm poutavě vyprávět. Rozhovor s pamětníkem určitě zaznamenejte jako video či audio nahrávku, se kterou bude možné dále pracovat (sestříhat, doplnit fotografiemi, záběry stromu, přepsat atd.). Na setkání s pamětníkem (pamětníky) pozvěte dle možností i další žáky či širokou veřejnost.

Letokruhy – pokuste se vytvořit atraktivní prezentaci toho, co strom pamatuje, prostřednictvím ztvárnění jeho letokruhů. Z kartonu vytvořte imitaci průřezu jeho kmene v životní velikosti, polepte papírem a zakreslete odpovídající počet letokruhů. Na jednotlivé kartičky sepište informace o historických událostech v dějinách naší země či vaší obce a nalepte je na příslušný letokruh.

Strom jako biotop – pojem biotop můžeme volně přeložit jako stanoviště. Strom je místem pro život celé řady zástupců hmyzu, hub, lišejníků, ptáků i drobných savců. Poskytuje útočiště i potravu. Nejvíce druhů je vázáno na staré, odumírající či mrtvé stromy. Pokuste se ztvárnit strom jako biotop např. na plakátu. Více informací naleznete např. na <http://arnika.org/biotop-strom>.

Ekologické funkce stromu — co všechno by nám chybělo, kdyby tento strom někdo pokácel? Zamyslete se nad přínosy stromu a pokuste se vytvořit něco jako „reklamu na strom“ či „chválu stromu“. Inspirovat se můžete na <http://arnika.org/funkce-stromu>.

Rozhovor se stromem — popustte uzdu fantazii a představte si, že jste novináři, kteří přišli udělat rozhovor se stromem. Zeptejte se ho, jak se mu zde daří, zda ho něco netrápí. Můžete zabrousit i na otázky z jeho dětství, co všechno viděl, co mu dělá radost... Rozhovor запиšte, sehrajte jako divadlo, natočte apod.

Změření výšky stromu — pokuste se co možná nejpřesněji změřit výšku stromu. V určité vzdálenosti od paty stromu dejte některému ze členů skupiny podržet kolmo k zemi tyč délky $B = 1\text{m}$. Další člen skupiny si lehne a s okem u země se dívá přes tyč tak, aby vrcholek tyče a měřeného stromu splývaly. Člověk s tyčí se posouvá dopředu a dozadu, až najdete to správné místo. Označte si toto místo a změřte vzdálenost od oka k tyči (C) a vzdálenost od oka ke stromu (D). Výšku stromu A pak vypočítáte podle vzorce: $A = D/C \cdot B$.

Putování pro žáky mladších ročníků — seznamte se Stromem svobody i své mladší spolužáky. Připravte pro ně stopovanou, při které budou postupovat po šípkách či fáborcích a cestou plnit vámi zadané úkoly schované na označených místech. Můžete připravit také mapku, která je ke stromu dovede. V cíli cesty je určitě potěší malý „poklad“, který umístíte třeba přímo na Stromu svobody.

Příprava informací k vložení na www.stromysvobody.cz — informace potřebné k zanesení stromu do interaktivní mapy mohou připravit sami žáci. Vzhledem k tomu, že internetový formulář lze uložit pouze jednou, k finálnímu vyplnění bude přece jen lepší přizvat i vás.

Vytvoření geocachingové schránky — pokud máte mezi sebou fanoušky geocachingu, zvažte založení nové cache poblíž Stromu svobody. Informace, jak na to, najdete zde http://wiki.geocaching.cz/wiki/Založení_cache.

Informování veřejnosti — pokuste se o svém Stromu svobody informovat co nejširší veřejnost. Využijte k tomu webové stránky školy či obce. Krátký článek můžete sepsat i pro místní zpravodaj či školní časopis. Připravte krátkou prezentaci pro LCD obrazovky v prostorách školy, místní kabelovou televizi apod. Informovat můžete i prostřednictvím posterů, blogu, sdílením na Facebooku či zveřejněním videa na Youtube. Informační tabulkou můžete označit také samotný strom.

KROK 7 – ZÁVĚREČNÁ PREZENTACE PRO SPOLUŽÁKY

Závěrečnou prezentaci pro spolužáky, kteří se zúčastnili společné práce, lze považovat za vyvrcholení projektu. Každá pracovní skupina by měla předstoupit před ostatní, stručně popsat, jak probíhala jejich práce a seznámit všechny s jejich výsledky. S ohledem na obsah

práce, věk, schopnosti a možnosti žáků lze zvolit prezentaci ve formě Power Point, posteru, mluveného slova apod. Na formě prezentace je třeba se dohodnout již při zadávání práce.

Každé skupině pak položte otázku „Jak dále využít vaši práci?“ v návaznosti na to se obraťte na ostatní žáky „Má někdo nějaký další nápad?“. Je především na učiteli, aby promyslel, jak lze práci žáků využít. Je možné použít k prezentaci výsledků LCD monitory v prostorech školy? Zveřejnit informace na webu školy/obce? Umístit imitaci letokruhů ve vestibulu školy? Připravit prezentaci pro žáky mladších ročníků? Napsat článek do školního časopisu či obecního zpravodaje?

Náměty k diskusi

V závěrečné diskusi se potom můžete vrátit na samotný začátek. Proč byl tento strom vysazen?

Co si myslíte o nápadu vysadit na památku nějaké události strom?

Strom, který jste viděli je stejně starý jako Československá republika. Jaké jsou naše státní symboly? Jaký je náš národní strom?

I vy jste občany České republiky. Jste na to pyšní? Kdy především?

Tento strom byl vysazen, aby připomínal významné výročí založení republiky, ale také proto, aby naši zemi udělal krásnější. Zamyslete se, co bychom mohli udělat my sami proto, abychom učinili krásnější naši obec.

Který z našich nápadů bychom mohli skutečně zrealizovat? Uděláme to?

ZAPOJENÍ DO KAMPANĚ STROMY SVOBODY 1918–2018

O veškeré zjištěné informace o vašem Stromu svobody se nezapomeňte podělit na www.stromysvobody.cz, kde můžete strom zaregistrovat do interaktivní mapy. Upozornit na něj ale můžete také na webových stránkách obce a školy, či označením přímo na místě. Zapojte se i do dalších fází naší kampaně Stromy svobody 1918–2018. Pro váš strom můžete získat památkovou ochranu (pokud ji ještě nemá). Pokud je třeba, můžete požádat o jeho odborné ošetření. Zapište se do historie vaší obce a vysadte si u příležitosti 100. výročí založení republiky nový Strom svobody! Veškeré potřebné informace najdete na webu kampaně.

Sdílejte své zkušenosti s hledáním Stromů svobody a inspirujte se nápady dalších škol na facebookových stránkách kampaně www.facebook.com/stromysvobody.

www.stromysvobody.cz

POŘADATEL

SPOLUTVŮRCE

GENERÁLNÍ PARTNER

HLAVNÍ PARTNER

POD ZÁŠTITOU

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

ODBORNÍ GARANTI

PARTNEŘI

